

Late Modernity // XIX CESE Conference. Abstracts of Presentation. Bologna, 2000. 5. Hahn, C. Die Internationalisierung der deutschen Hochschulen: Kontext, Kernprozesse, Konzepte und Strategien. VS Verlag für Sozialwissenschaften / GWV Fachverlage GmbH, Wiesbaden, 2004.

*Олійник О.В., Сідельнікова І.В.
м. Харків, Україна*

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Ефективний розвиток аграрного сектору як важливої складової національної економіки не тільки гарантує продовольчу безпеку держави, але й створює ємний національний ринок продукції сільського господарства і продовольства, виступає надійним сировинним джерелом для промисловості, забезпечує адаптацію зовнішньої торгівлі аграрною продукцією до світових тенденцій. Нині аграрний сектор України проходить складний етап ринкових перетворень, які не завжди ґрунтуються на необхідному науковому забезпеченні, є прикрі помилки, які нерідко мають значні негативні наслідки.

Проблемам розвитку аграрної сфери присвячено багато наукових досліджень. Важливими серед них є наукові розробки М. Безуглого, М. Дем'яненка, Ю. Лузана, Ю. Лупенка, В. Месель-Веселяка, Л. Молдавана, Б. Пасхавера, П. Саблука, О. Шпичака, М. Федорова, О. Шубравської, В. Юрчишина і багатьох інших. Незважаючи на значні досягнення сучасної наукової думки щодо проблеми розвитку аграрного сектору, існує необхідність її подальших досліджень.

Мета статті – оцінити ситуацію в аграрному секторі та окреслити тенденції й перспективи його подальшого ефективного розвитку.

У процесі історичного розвитку сільське господарство та сільські території зазнали певних змін. Із сільського господарства в самостійні галузі виділилися первинна обробка й зберігання сільськогосподарської продукції, різні види агросервісу, комбікормова промисловість, тепличне господарство й інші види діяльності. Вони значною мірою переміщувалися на міські території, де також розташовувались об'єкти виробничої та соціальної інфраструктури, які обслуговують село. Водночас сільські території насичувалися несільськогосподарськими видами діяльності. В більшості розвинених країн жителі поселень, які формально вважаються сільськими, зайняті переважно за межами сільського господарства. Частка сільських жителів у країнах Західної Європи і США становить близько 20–25% загальної чисельності населення, а частка зайнятих у сільському господарстві – лише 3–7% від чисельності працюючих. В Україні ці показники становлять відповідно 32,4 і 19,4% (сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство) [2, с. 25]. Частка зайнятих у сільському господарстві поступово зменшується, що відповідає загальносвітовим тенденціям. Проте поки що це зумовлено не стільки техніко-технологічним прогресом, скільки негативними змінами у структурі та певним згортанням сільськогосподарського виробництва. Прикрим наслідком аграрної кризи також стали суттєве зниження мотивації до праці, прогресування безробіття, бідності й трудової міграції, занепад соціальної інфраструктури, погіршення демографічної ситуації та поступове відмирання сіл. Розв'язання даних проблем вимагає системних підходів у проведенні ринкових перетворень.

Ми поділяємо слушну думку П. Саблука та інших учених, які довели нагальність зміни парадигми розвитку економіки та її аграрного сектору: від парадигми сталого розвитку до парадигми сталого зростаючого аграрного розвитку, який відобразить не лише необхідність забезпечення населення України та всієї планети продовольством на

досягнутому рівні (стале), а й необхідність його зростання випереджаючими темпами порівняно із темпами збільшення населення [6, с. 133]. Проте розвиток агропромислового виробництва є надзвичайно складним процесом, який повинен узгоджено розвивати-ся, по-перше, із вирішальними тенденціями функціонування національної економіки як макрогосподарства; по-друге, із вимогами дотримання принципів системного підходу до становлення її інститутів; по-третє, із вимогами інноваційно-інвестиційної моделі; по-четверте, із потребами сталого розвитку сільських територій, у рамках яких ведеться агропромислове виробництво; по-п'яте, із вимогами національної безпеки, у т.ч. безпеки продовольчої; по-шосте, із вимогами стандартизації виробничих і управлінських систем на основі чинних міжнародних стандартів та норм й т.ін. [2, с. 23].

Для України на сучасному етапі найбільш істотним є розв'язання інституціональних проблем аграрного виробництва, найважливішими серед яких є наступні:

- нестабільність аграрної політики;
- удосконалення земельних відносин;
- розвиток кооперації та інтеграції;
- підвищення ефективності системи управління аграрного виробництва;
- незавершеність аграрної реформи;
- державне регулювання в аграрній сфері;
- відсутність недержавних структур захисту інтересів селян;
- цінова політика.

З метою удосконалення інституційного забезпечення трансформації аграрної сфери виникає першочергова необхідність прийняття законодавчих і нормативних актів. Потрібний новий Закон України «Про сільське господарство», який би визначив пріоритетність розвитку аграрної сфери та її місце в економіці. Крім того, потрібні закони з розширення демократизації управління, зокрема, «Про фахові об'єднання», «Про паспорт сільської поселенської мережі» й інші, яких, за підрахунками, на сучасному етапі потрібно близько 80-ти [3, с. 175].

Вихідною базою для формування конкурентоспроможного аграрного сектору є розбудова інституціональної системи регулювання аграрного ринку, яка визначає сектори та об'єкти регуляторних впливів. В Україні галузеве регулювання здійснюють інститути, які у правовому полі, за відповідних умов, можуть впливати на ринковий процес. Проте розвиток сільського господарства в інституціональному забезпеченні успадковує ряд невідповідностей, які зумовлюють неефективність і зниження економічного інтересу в різних підприємницьких структурах.

Розбудова ефективного, регульованого аграрного ринку, який би виконував покладені на нього функції, характеризується незавершеністю, яка полягає у незабезпеченні ринком сприятливого економічного механізму господарювання, а з боку держави – ефективних інституцій регулювання. Відсутнє повне законодавче забезпечення аграрного виробництва.

Підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва вимагає задіяти ефективний макроекономічний механізм регулювання економічних відносин, основними принципами якого повинні бути: введення в систему ціноутворення показника середньої норми прибутку, що забезпечить формування мінімально-відтворювального рівня цін на сільськогосподарську продукцію і створення однакових економічних умов для всіх сфер діяльності економіки країни; включення в структуру аграрного капіталу основного прибуткоутворювального фактора – вартості землі, що дасть можливість повернути сільгоспвиробникам належну їм земельну ренту; формування для стратегічно важливих видів сільськогосподарської продукції організованих ринків, створення необхідних державних резервів, систематизація відповідних державних замовлень та регіональних закупівель, забезпечення виконання Аграрним фондом функцій, визначених

законодавством; державне регулювання розміру доходів сільгосптоваровиробників на рівні, що визначається різницею між фактичною нормою прибутку в національному господарстві без аграрного сектору і фактичним рівнем норми прибутку в сільському господарстві у формі ринкової, ресурсної, цінової, фінансової, кредитної та програмно-цільової підтримки мінімально-відтворювальних цін на аграрну продукцію.

Має бути подолана тенденція, за якої через відставання в реформуванні аграрного сектору, значна частка доходу від реалізації сільгосппродукції кінцевому споживачеві (особливо це стосується експорту) осідає у торговельно-посередницькому секторі та не використовується для розвитку виробництва. Цьому можуть сприяти: зменшення числа посередників у процесах оптової й роздрібної реалізації продукції; спрощення можливостей укладання експортних контрактів безпосередньо сільгоспвиробниками (у т.ч. – шляхом створення ними експортних асоціацій, надання цільових експортних кредитів тощо) та інші заходи.

Повноцінне використання аграрного потенціалу України як ресурсу міжнародної конкурентоспроможності вимагає завершення підготовчого етапу формування ринку землі у напрямі встановлення та оформлення прав власності на землю, створення механізму захисту прав власників при оренді й продажу землі, створення важелів впливу держави на ринковий обіг земель та ефективність використання сільськогосподарських угідь їх власникам в межах цільового призначення земельної ділянки.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що розвиток аграрного сектору – це динамічний процес, кожний його етап ставить нові завдання та вимагає нових шляхів їх вирішення.

Список літератури: 1. Безуглий М.Д. Виступ на Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні орієнтири розвитку аграрного сектору України до 2020 року» // Економіка АПК. – 2012. – № 10. – С. 7–12. 2. Лузан Ю.Я. Формування наукової парадигми сучасного розвитку аграрного сектору України // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 22–29. 3. Малік М.Й., Шпикуляк О.Г. Інститути та інституції у розвитку аграрної сфери економіки / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 169–176. 4. Пасхавер Б.Й. Сценарії розвитку агросфери // Економіка України. – 2011. – № 11. – С. 38–44. 5. Пасхавер Б.Й. Основні проблеми розвитку сільськогосподарського виробництва / Б.Й. Пасхавер, Л.В. Молдаван, О.В. Шубравська // Економіка АПК. – 2012. – № 9. – С. 3–9. 6. Саблук П.Т. Глобалізація і продовольство: моногр. / П.Т. Саблук, О.Г. Білорус, В.І. Власов – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 632 с.

*Олейник Н.Н.
г. Белгород, Россия*

ВЛИЯНИЕ ТРУДОВЫХ КОНФЛИКТОВ НА РАЗВИТИЕ ОРГАНИЗАЦИИ

В экономической практике считается, что трудовой спор, происходящий на рабочем месте, т.е. трудовой конфликт – это столкновение мнений и интересов, оценок между представителями различных групп по поводу трудовых отношений (заработанной платы, условий, содержания и т.д.). Своего рода, каждая сторона выражает свою позицию в конкретном вопросе. В зависимости от того, кто участвует в данном противодействии, следует выделять, как индивидуальные, так и коллективные трудовые конфликты. Что касается индивидуального трудового спора, то противостоящими сторонами является работник и работодатель, во втором случае весь наемный состав рабочих и его работодатель.